

OPINIE SEPARATĂ,
expusă în temeiul articolelor 27 alineatul (5) din Legea
cu privire la Curtea Constituțională și 67
din Codul jurisdicției constituționale

În Hotărârea nr. 4 din 9 februarie 2023, Curtea Constituțională a admis sesizarea nr. 150g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin. (1¹) lit. b) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, a declarat *neconstituțional* textul „colegiul disciplinar a propus eliberarea sa din funcție – din ziua adoptării hotărârii corespunzătoare a colegiului disciplinar” și a dispus că judecătorul în privința căruia a fost aplicată măsura suspendării din funcție este în drept să o conteste în instanța de judecată.

Curtea Constituțională a examinat prevederile contestate din perspectiva articolului 20 din Constituție, care este corespondentul articolului 6 § 1 din Convenție, și din perspectiva principiilor jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului [*Camelia Bogdan v. România*, 20 octombrie 2020; *Paluda v. Slovacia*, 23 mai 2017].

1. Pentru a-și consolida constatările privind neconstituționalitatea suspendării de drept a judecătorului din funcție, Curtea a invocat considerente enunțate în hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauzele *Paluda v. Slovacia* din 23 mai 2017 și *Camelia Bogdan v. România* din 20 octombrie 2020.

2. În cauza *Paluda v. Slovacia* din 23 mai 2017, Consiliul judiciar din Slovacia într-o singură zi a adoptat două decizii: (i) de a porni urmărirea disciplinară a reclamantului pentru o eventuală abatere gravă; și (ii) de a suspenda temporar judecătorul din funcție (§ 8) până la intrarea în vigoare a hotărârii pe cauza disciplinară. Judecătorul respectiv a fost înlăturat de la activitatea de înfăptuire a justiției până la formularea acuzațiilor disciplinare, fără posibilitatea de a-și prezenta cauza în fața unei autorități, precum și fără posibilitatea de a contesta actul de suspendare emis de Consiliul judiciar. Având în vedere cele menționate, dar și alte argumente reținute la §§ 44-54 din Hotărâre, Curtea Europeană a considerat că legislația care nu permitea judecătorului să conteste măsura de suspendare temporară adoptată anterior aplicării sancțiunii disciplinare nu este proporțională, nu are un scop legitim și este contrară articolului 6 § 1 din Convenție.

3. În cauza *Camelia Bogdan v. România* din 20 octombrie 2020, Consiliul Superior al Magistraturii din România a dispus excluderea din magistratură a reclamantei fără a-i asigura un proces echitabil (§ 9), iar la o data ulterioară a dispus suspendarea acesteia din funcția de judecător cu efect imediat. Hotărârea de suspendare din funcție a avut ca motiv faptul că reclamanta a atacat hotărârea de aplicare a sancțiunii disciplinare (§ 12). Curtea Europeană a considerat că Guvernul nu a furnizat argumente convingătoare pentru a justifica lipsa protecției judiciare contra hotărârii de suspendare (§ 76), iar simplul fapt că

suspendarea judecătorului din funcție se datora exercitării de către acesta a dreptului său de recurs nu poate justifica lipsa controlului judiciar.

4. Susținem că situația examinată de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 4 din 9 februarie 2023 este diferită de cele examinate de Curtea Europeană în cauzele precitate. Prin urmare, în cauza *Paluda v. Slovacia*, suspendarea din funcție a judecătorului a fost adoptată în aceeași zi, când a fost intentată procedura disciplinară fără un proces echitabil; în cauza *Camelia Bogdan v. România* suspendarea judecătorului s-a făcut ca o măsură pentru că aceasta a contestat hotărârea pe cauza disciplinară. De asemenea, în prima cauză, măsura suspendării a fost dispusă de autorități care nu întruneau exigențele unui tribunal în sensul articolului 6 § 1 din Convenția Europeană. În legislația Republicii Moldova suspendarea operează de drept după ce cauza judecătorului a fost examinată de un organ independent și specializat în materie disciplinară, potrivit unei proceduri echitabile, care a finalizat cu aplicarea celei mai severe sancțiuni disciplinare - „eliberarea din funcție”.

5. Legislatorul național, în respectarea standardelor europene¹, precum și a altor standarde internaționale² în materia răspunderii disciplinare a judecătorilor, a pus în vigoare o lege specială – Legea nr.178/2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor.

6. În spiritul actelor internaționale indicate *supra*, Legea nr. 178/2014, *inter alia*, definește abaterile disciplinare (articolul 4), sancțiunile disciplinare (art. 6), stabilește organul care verifică sesizarea în care s-a semnalat comiterea abaterilor disciplinare de către judecător (art. 23), reglementează procedura de cercetare disciplinară a judecătorului (art. 23 și 26), drepturile judecătorului în privința căruia a fost inițiată o cercetare disciplinară (art.25 și 31), statutul Colegiului disciplinar (art. 8-17), procedura de examinare a cauzelor disciplinare

¹ A se vedea în special: Recomandarea nr. (2010) 12 referitoare la judecători: independența, eficiența și responsabilitatea, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 17 noiembrie 2010 (responsabilitatea și procedurile disciplinare § 69); Carta Europeană a Judecătorului, aprobată de Asociația Europeană a Judecătorilor la data de 4 noiembrie 1997 (§ 9); Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor, adoptată la 8-10 iulie 1998, la Strasbourg (§ 5); Opinia nr. 3 privind principiile și regulile care guvernează conduita profesională a judecătorilor, și în mod deosebit etica, comportamentele incompatibile și imparțialitatea, adoptată la Strasbourg la 19 noiembrie 2002 de către Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (§ 77); Recomandările de la Kiev cu privire la independența judiciară în Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală, adoptate sub auspiciile Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa la întâlnirea experților de la Kiev din 23-25 iunie 2010 (proceduri disciplinare, §§ 25-26); Declarația cu privire la Principiile de Independență a Justiției, adoptată de Conferința Președinților de Instanțe Supreme din Europa Centrală și de Est pe 14 octombrie 2015 (§§ 22, 24); Standarde minime judiciare V: Proceduri disciplinare și răspunderea judecătorilor, aprobate de către Adunarea Generală a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare în iunie 2015.

² A se vedea în special: Declarația Universală privind Independența Justiției din 10 iunie 1983 [Declarația de la Montreal], §§ 2.32-2.38; Principiile de Bază ale Independenței Justiției, adoptate de Adunarea Generală a ONU prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985 (§§ 16-20); Statutul Universal al Judecătorilor, aprobat de către Uniunea Internațională a Judecătorilor la 17 noiembrie 1999 (art.17); Raport asupra corupției globale pe anul 2007, publicat de asociația mondială Transparency International (responsabilitatea și disciplina, §§ 11-13); Standardele Internaționale de la Mount Scopus privind Independența Justiției, adoptate în anul 2008 și actualizate în anul 2015 (articolul 5, excluderea din funcție și din domeniul judiciar); Măsuri pentru implementarea eficace a Principiilor de la Bangalore privind Conduita Judiciară, adoptate de Grupul pentru Integritate Judiciară, din 21-22 ianuarie 2010 (articolul 15, Disciplina judecătorilor).

în fața Colegiului disciplinar (art.30-37), precum și modul de contestare a hotărârilor de aplicare a sancțiunilor disciplinare (art. 39-40).

7. De asemenea, legislatorul a stabilit că „Colegiul disciplinar este un organ independent care examinează cauzele disciplinare în privința judecătorilor pentru faptele comise în timpul exercitării funcției de judecător și aplică sancțiunile disciplinare” (art.8 alin.(1)), independența Colegiului fiind asigurată de 7 membri, dintre care patru – aleși din rândul judecătorilor la Adunarea generală a judecătorilor, iar trei – selectați prin concurs public și numiți de către Ministrul Justiției. Legea nr.178/2014 garantează judecătorului cercetat aplicarea unei proceduri disciplinare transparente și echitabile, oferindu-i acces la materialele cauzei, dreptul de a recuza membrii colegiului disciplinar, de a aduce probe și de a pleda în fața acestuia atât personal, cât și fiind reprezentat de un avocat. Hotărârea Colegiului, *inter alia*, trebuie să cuprindă și descrierea faptei care constituie abatere disciplinară și încadrarea juridică a acesteia, temeiul de drept al aplicării sancțiunii, sancțiunea aplicată și motivele care au stat la baza aplicării acesteia și se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți în ședință (acest fapt reprezintă un aspect esențial din perspectiva articolului 20 din Constituție). Și în final, judecătorul are dreptul de a ataca hotărârea Colegiului disciplinar la Consiliul Superior al Magistraturii, iar decizia acestuia din urmă – în instanța de judecată competentă.

8. Curtea a reținut argumentele autorului sesizării formulate împotriva suspendării de drept a judecătorului din funcție ca fiind un act izolat, făcând abstracție de la gravitatea abaterii constatate și sancțiunea disciplinară aplicată de Colegiu, pretinzând că actul de suspendare ar trebui să aibă propriile motive (a se vedea § 37 din Hotărâre). Totuși, analiza sistemică a legislației permite a trage concluzia că între sancțiunea disciplinară „eliberarea din funcția de judecător” (art.6-7 din Legea nr.178/2014) și măsura „suspendarea din funcție a judecătorului” (art.24 alin.(1¹) lit. b) din Legea nr.544/1995) există o legătură motivațională indispensabilă. Legislatorul a sincronizat aceste două situații juridice în așa fel încât suspendarea de drept să fie efectul imediat al sancțiunii de „eliberare din funcție” și judecătorul sancționat să fie înlăturat de la înfăptuirea actului de justiție.

9. Aplicarea sancțiunii disciplinare de „eliberare din funcția de judecător” de către un organ independent [Colegiul disciplinar] într-o procedură echitabilă justifică suspendarea de drept a judecătorului sancționat pentru cel puțin două scopuri legitime: (i) împiedicarea de a mai comite fapte de natura celor pentru care a fost sancționat; (ii) înlăturarea de la înfăptuirea justiției pentru comiterea unor abateri disciplinare incompatibile cu funcția de judecător, asigurând prin aceasta o imagine mai bună a justiției.

10. În pofida suspendării din funcție și înlăturării judecătorului de la înfăptuirea justiției, legislatorul a prevăzut că acestuia i se plătește salariul (art.24 alin.(2) din Legea nr.544/1995) și i se acordă dreptul de a contesta hotărârea Colegiului disciplinar de aplicare a sancțiunii disciplinare (art.39-40 din Legea nr.178/2014). În special, judecătorul sancționat cu eliberarea din funcție și

instantaneu suspendat din această funcție are posibilitatea de a contesta hotărârea Colegiului disciplinar la Consiliul Superior al Magistraturii în termen de 15 zile (articolul 39 alin. (1) din Legea nr.178/2014). Consiliul Superior al Magistraturii în termen de cel mult 30 de zile (articolul 39 alin. (2)) va examina contestația și, după caz, va respinge contestația și va menține hotărârea contestată a Colegiului disciplinar, sau va satisface contestația, va anula hotărârea și va adopta o altă hotărâre (articolul 39 alin. (4)), prin care fie va aplica o sancțiune mai blândă, fie, din motive întemeiate, va înceta procedura disciplinară. Eventuala anulare a sancțiunii de „eliberare din funcția de judecător” are efect direct asupra măsurii de suspendare și aceasta va înceta de drept.

11. Totodată, în cazul în care Consiliul Superior al Magistraturii a respins contestația și a menținut hotărârea Colegiului disciplinar, judecătorul suspendat este îndreptățit să atace hotărârea la Curtea de Apel (articolul 40), a cărei decizie este definitivă și executorie.

12. Prin urmare, dreptul judecătorului sancționat de a contesta hotărârea de aplicare a sancțiunii disciplinare are efect direct și asupra măsurii de suspendare. Eventuala anulare a sancțiunii disciplinare de eliberare din funcția de judecător de către Consiliul Superior al Magistraturii, fie de către instanța de judecată lipsește de efect și măsura de suspendare din funcție a judecătorului.

13. Din considerentele menționate *supra*, conchidem că norma contestată [articolul 24 alin. (1¹) lit. b) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului] nu reprezintă o ingerință în dreptul judecătorului de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție și articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Judecătorii constituționali

_____ **Nicolae Roșca**

_____ **Liuba Șova**